

Sør-Varanger kommune

Tiltaksstrategier for miljøvirkemidlene i jordbruket 2014- 2017

1. Kort beskrivelse av prosessen bak tiltaksstrategiene

Tiltaksstrategiene har tatt utgangspunkt i Forskrift om spesielle miljøtiltak i jordbruket (FOR 2004-02-04), kommuneplan for Sør-Varanger, regionalt miljøprogram for Finnmark og innspill fra landbruksnæringa. Utvalg for miljø og næring behandlet høsten et statusnotat for SMIL-ordninga med foreløpige forslag til innretning og prioriteringer. Notat ble deretter sendt på høring til Sør-Varanger bonde og småbrukerlag og Neiden sau og geit, før endelig forslag til tiltaksstrategier ble vedtatt av utvalg for miljø og næring 25. februar 2014 i sak 004/14.

2. Beskrivelse av lokale utfordringer/mål/aktuelle tiltak på de seks fokusområdene

Jordbrukets kulturlandskap er i stadig endring som følge av arealinngrep og endringer i jordbrukets bruksstruktur og driftsformer, og flere kulturpåvirkede naturtyper er i tilbakegang. Fokusområdene som regionalt miljøprogram for Finnmark beskriver, representerer samlet store utfordringer med mange potensielle tiltak, også for Sør-Varanger. Samtidig disponerer kommunen erfaringsmessig relativt begrensede midler til formålet, og kommunen vil derfor i neste i perioden 1014-2017 fokusere på tre fokusområder, der fokusområde 1 skal ha høyest prioritet:

1. Åpnet kulturlandskap og bruk av beiteressursene
2. Kulturlandskap med kulturhistoriske verdier
3. Kulturlandskap til glede for folk flest
4. Et miljøvennlig landbruk

2.1 Åpent kulturlandskap og bruk av beiteressursene

Et fortsatt aktivt jordbruk med husdyrhold og beitedyr er helt avgjørende for å kunne ta vare på kulturlandskapet og dets biologisk mangfold. Det er derfor viktig å bruke virkemidlene til å motivere og støtte aktive bruk.

Sør- Varanger kommune har over 5 000 daa tidligere dyrka mark, som er eller står i fare for å gro igjen. Det er viktig at dette arealet blir ivaretatt, både av hensyn til framtidig drift og i forhold til jordbrukets kulturlandskap. Gjengrodd mark krever både opparbeiding ved rydding, grøfting, beitepuss og/eller pløying. I tillegg kreves årlig skjøtsel i form av slått eller beiting for å holde arealene i stand. Det foreslås at tiltak som bidrar til at gjengrodd arealer kan tas i bruk til slått og beite, spesielt av bruk i drift, prioriteres.

Beitedyr utfører effektiv kulturlandskapspleie både på utmarks- og innmarksbeiter, og sauedrift er viktig for å hindre gjengroing i kyst- og fjordstrøkene. I Sør-Varanger opplever sauebrukene gjerne interessemotsetninger i forhold til rovvilt. Det vil derfor bli lagt opp til at tiltak som gjerding og tilrettelegging for å ta i bruk alternative beiteområder som reduserer rovdyrkonfliktene, prioriteres.

2.2 Kulturlandskap med kulturhistoriske verdier, verdifulle kulturmarkstyper og biologisk mangfold

Nasjonalt program for kartlegging og overvåking av biologisk mangfold, har ei egen satsing på naturtyper i kulturlandskapet. I Sør-Varanger er til sammen 42 lokaliteter undersøkt. Blant dem er Skoltebyen i Neiden og Lille Ropelv ved Bøkfjorden tidligere blinket ut som særlig verdifulle når det gjelder botaniske verdier. Det foreslås derfor at tiltak som bidrar til å sikre de botaniske verdiene på disse lokalitetene, kan støttes.

Naturbasen inneholder også oversikter over registrerte naturtyper, og her er et område i Namdalen registrert som slåttemark. Område har relativt liten nasjonal verdi (C-område), men fremstår lokalt som et område med gode opplevelsesverdier og en gryende reiselivssatsing. Det legges derfor opp til at tiltak som ivaretar naturtypen slåttemark her, kan støttes.

2.3 Kulturlandskap til glede for folk flest

Kulturlandskapet kan være en flott arena for folkehelse, friluftsliv og gode opplevelser. Alle bygder har områder med kulturlandskapsverdier, men kunnskapen og bevisstheten rundt dem er noen ganger lav. Ofte er de også bare i liten grad tilrettelagt med skilt, merking og annen tilrettelegging, slik at de kan være vanskelig å finne både for tilreisende og kommunens egne innbyggere. Det foreslås derfor at tilretteleggingstiltak som styrker tilgangen til, kunnskapen om og opplevelsen av viktige kulturlandskapsverdier, kan støttes. Spesielt vil det gjelde prosjekter som har betydning for kommunens reiseliv.

2.4 Et miljøvennlig landbruk

Etter innspill fra faglaga, er også miljøvennlig landbruk valgt som eget fokusområde, og da tiltak som gjenvinning av landbruksplast og miljøvennlig avfall, prosjekter som gjør spredning og/eller oppbevaring av husdyrgjødsel mer effektiv og miljøvennlig og tiltak i driftsbygninger og driftsmåter som gir miljøgevinst. Utfordringa er at det er vanskelig å vurdere hva som skal regnes som ordinær drift, og hva som skal være støtteberettiget. Når det gjelder innsamling av landbruksplast og miljøfarlig avfall, mener administrasjonen at det normalt bør være en del av ordinær drift. Det kan likevel bli aktuelt å åpne for en engangsinnsamling av landbruksavfall som eventuelt har hopet seg opp.

3. Prioriteringskriterier

Støtteberettigede søknader fra bruk i drift skal ha prioritet. I saksbehandlninga vil det, i tillegg til en vurdering av tiltakets kostnadseffektivitet, videre bli lagt spesiell vekt på om tiltaket bidrar til:

- at gjengrodde arealer kan tas i bruk til slått og beite
- alternative beiteområder som reduserer tap av beitedyr til rovdyr
- å redusere miljøbelastningen fra landbruket
- å løse ut andre virkemidler, f eks regionale miljøtilskudd

Det vil også bli lagt vekt på om tiltaket bidrar til:

- å ivareta verdifull slåttemark
- å ivareta verdifulle botaniske verdier
- helhetlige tiltak som ser større områder i sammenheng
- andre næringer og spesielt reiselivet
- gode opplevelser, friluftsliv og folkehelse

Eventuelt ubrukte midler kan også brukes på tiltak i regi av andre søkere som er registrert i Enhetsregisteret og som har fått tillatelse av landbrukseiendommens eier. Det gjelder også lag og foreninger og offentlige etater, for eksempel til fellestiltak med reiselivet og tiltak for å kartlegge kulturlandskaps- og biologiske verdier. Også slike tiltak må falle innfor formålet med ordninga, og prioriteres etter de samme prioriteringskriterier som andre søknader.

4. Retningslinjer for søknadsbehandling

Det skal benyttes eget søknadsskjema utarbeidd av Statens landbruksforvaltning. Søknadsfrist er 1. juni, og søknader sendes Sør-Varanger kommune, postboks 406, 9915 Kirkenes.

Søknadene behandles av utvalg for miljø og næring, vanligvis på junimøtet. Eventuell resttildeling delegeres administrasjonen.

Bare prosjekter som oppfyller SMIL-kriteriene i forskrifta kan få støtte, og støttesatser fremgår av SMIL-forskrifta. Som det fremgår av punkt 3. prioriteringer (over), vil kostnadseffektive tiltak prioriteres.

Prosjekter som innvilges et år, vil normalt få arbeidsfrist innen utgangen 1. oktober påfølgende år. I spesielle tilfeller kan arbeidsfristen utvides til inntil tre år.

Innvilget tilskudd utbetales etter skriftlig anmodning fra tilskuddsmottaker. Det kan foretas delutbetaling på bakgrunn av godkjent dokumentasjon etter hvert som deler av tiltaket gjennomføres, men minst 25 % av tilskuddet holdes tilbake til alt arbeid er utført. Før sluttutbetaling skal det fremlegges sluttregnskap og variert billegdokumentasjon på områdets beskaffenhet før og etter tiltaket.